

GLABALLASHUV SHAROITIDA DINIY QADRYATLAR

*Ilmiv maslahatchi, Muhammad al-Xorazmiy
nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari
universiteti Samarqand filiali F.F.D, dotsenti
Samatov Xurshid Ulmasjonovich
Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent
axborot texnologiyalari universiteti samarqand
filiali komyuter injeneringi fakultet 1-kurs
talabasi Fayziyev Sevarbek
sevariddin2007fayziyev17@gmail.com*

Annotatsiya: Ushbu maqolada globallashuvning zamonaviy jamiyatga ta'siri hamda uning diniy qadriyatlarga ko'rsatadigan ijobiy va salbiy jihatlari tahlil qilinadi. Globallashuv natijasida turli madaniyat va dinlar o'rtasidagi o'zaro aloqalar kuchaydi, axborot almashinuvi tezlashdi. Bir tomondan, bu jarayon diniy bag'rikenglik, madaniyatlararo muloqot va hamkorlikni rivojlantiradi; ikkinchi tomondan esa ayrim milliy va diniy qadriyatlarning zaiflashishiga, ma'naviy inqirozlar hamda shaxsiy va ijtimoiy identifikatsiya bilan bog'liq muammolarga olib kelishi mumkin. Maqolada globallashuv sharoitida diniy qadriyatlarni saqlash, yoshlar orasida sog'lom diniy dunyoqarashni shakllantirish, shuningdek milliy va ma'naviy merosni ilmiy-nazariy asosda rivojlantirish masalalari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, diniy qadriyatlarning ijtimoiy barqarorlik va ma'naviy taraqqiyotni ta'minlashdagi o'rni yoritib beriladi.

Abstract: This article analyzes the impact of globalization on modern society and its positive and negative effects on religious values. As a result of globalization, interaction among different cultures and religions has intensified, and the exchange of information has accelerated. On the one hand, this process promotes religious tolerance, intercultural dialogue, and cooperation; on the other hand, it may lead to the weakening of certain national and religious values, spiritual crises, and identity-related challenges. The article examines the issues of preserving religious values in the context of globalization, fostering a sound religious worldview among young people, and developing national and spiritual heritage on a scientific and theoretical basis. It also highlights the role of religious values in ensuring social stability and spiritual development.

Аннотация: В данной статье анализируется влияние глобализации на современное общество, а также её положительные и отрицательные последствия для религиозных ценностей. В результате глобализации усилилось взаимодействие между различными культурами и религиями, ускорился обмен информацией. С одной стороны, этот процесс способствует развитию

религиозной толерантности, межкультурного диалога и сотрудничества; с другой стороны, он может привести к ослаблению некоторых национальных и религиозных ценностей, духовным кризисам и проблемам, связанным с идентичностью. В статье рассматриваются вопросы сохранения религиозных ценностей в условиях глобализации, формирования у молодёжи здорового религиозного мировоззрения, а также развития национального и духовного наследия на научно-теоретической основе. Также подчёркивается роль религиозных ценностей в обеспечении социальной стабильности и духовного развития.

Kalit so'lar: Globallashuv, diniy qadriyatlar, ma'naviyat, milliy o'zlik, diniy bag'rikenglik, madaniyatlararo muloqot, diniy dunyoqarash, yoshlar tarbiyasi, ma'naviy meros, ijtimoiy barqarorlik, identifikatsiya, axborot almashinuvi.

Keywords: Globalization, religious values, spirituality, national identity, religious tolerance, intercultural dialogue, religious worldview, youth education, spiritual heritage, social stability, identity, information exchange.

Ключевые слова: Глобализация, религиозные ценности, духовность, национальная идентичность, религиозная толерантность, межкультурный диалог, религиозное мировоззрение, воспитание молодёжи, духовное наследие, социальная стабильность, идентификация, информационный обмен.

Kirish

Jamiyatda totuvlik va barqarorlikni ta'minlashda, shuningdek yoshlar o'rtasida ta'lim va diniy ma'rifatni targ'ib qilish maqsadida **2022-yil 9-noyabr kuni** Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Islom sivilizatsiyasi markazi, O'zbekistondagi Shanxay hamkorlik tashkiloti Xalq diplomatiyasi markazi, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining Xalqaro ishlar va parlamentlararo aloqalar qo'mitasi hamda va Konrad Adenauer jamg'armasining Markaziy Osiyodagi mintaqaviy vakolatxonasi bilan hamkorlikda **“Dinlar va madaniyatlarning o'zaro hamjihatligida hamda tinchlik va totuvlikni mustahkamlashda ta'lim va diniy ma'rifatning o'rni”** mavzusida xalqaro anjumani tashkil etildi. Anjumanda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi deputatlari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Din ishlari qo'mitasi, Musulmonlar idorasi, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi, mamlakatimizdagi diplomatik korpuslar, ekspert olimlar, xalqaro tashkilotlar vakillari, diniy konfessiyalar, milliy madaniy markazlar rahbarlari va jurnalistlar qatnashdi. Shuningdek, anjuman doirasida O'zbekistonning tashqi dunyo bilan ko'p tomonlama diplomatiyasida sivilizatsiyalararo muloqotni rivojlantirish, millatlararo totuvlik, diniy bag'rikenglikni mustahkamlash, umuminsoniy qadriyatlarni asrab-avaylash hamda yoshlar ongiga ushbu ezgu g'oyalarni singdirish masalalari muhokama qilindi. Jumladan, Islom sivilizatsiyasi markazi direktori Sh.

Minovarov bag'rikenglik va yoshlar tarbiyasiga alohida e'tibor qaratilishi kerakligini, mamlakatimiz hududida yashayotgan millatlar urf-odati hamda islom dinining madaniy va sivilizatsion merosi, ma'naviy-falsafiy ahamiyatini chuqur o'rganish bo'yicha ishlar sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilganini ta'kidladi. Bundan ko'zlangan asosiy maqsad — fundamental ilmiy tadqiqotlar natijalari asosida diniy bag'rikenglik, millatlararo munosabatlarning tarixiy ildizlarini chuqur o'rganish va uni bugungi kun sharoitida rivojlantirishdan iborat ekanligiga urg'u berildi. XXI asr globallashuv asri sifatida tarixga kirdi. Globallashuv — bu iqtisodiy, siyosiy, madaniy va axborot jarayonlarining jahon miqyosida o'zaro bog'lanishi va integratsiyalashuvini anglatadi. Bu jarayon insoniyat hayotining barcha sohalariga, jumladan ma'naviy hayot va diniy qadriyatlarga ham chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Diniy qadriyatlar esa insoniyat tarixida axloqiy me'yorlar, ijtimoiy tartib va ma'naviy barkamollikni shakllantiruvchi muhim omil bo'lib kelgan. Masalan, Islom dinida adolat, halollik, mehr-oqibat va ilmga intilish muhim qadriyatlar hisoblanadi. Xristianlik insonparvarlik va kechirimlilikni targ'ib etsa, Buddizm ruhiy poklanish va zo'ravonlikdan tiyilishni asosiy tamoyil sifatida ko'rsatadi. Demak, diniy qadriyatlar jamiyat ma'naviy taraqqiyotining ajralmas qismidir. Globallashuv jarayoni diniy ong va tafakkurning shakllanishida yangi bosqichni boshlab berdi. Avvallari diniy bilimlar asosan mahalliy muhit, an'anaviy ta'lim tizimi va diniy ulamolar orqali yetkazilgan bo'lsa, bugungi kunda internet, ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy axborot vositalari orqali global miqyosda tarqalmoqda.

Bu holat bir tomondan diniy savodxonlikni oshirish imkonini bersa, ikkinchi tomondan noto'g'ri yoki ekstremistik g'oyalarning ham tez tarqalishiga sabab bo'lmoqda. Axborotning tezkorligi ba'zan diniy masalalarda yuzaki yoki noto'g'ri talqinlarga olib keladi. Shuning uchun globallashuv sharoitida tanqidiy fikrlash va ilmiy asoslangan diniy bilim muhim ahamiyat kasb etadi. Yoshlar ongida sog'lom diniy dunyoqarashni shakllantirishda ta'lim tizimi muhim rol o'ynaydi. Maktab va oliy ta'lim muassasalarida ma'naviyat asoslari, tarix va madaniyat fanlari orqali diniy bag'rikenglik va milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiya beriladi.

O'zbekistonda yoshlar siyosati doirasida ma'naviy-ma'rifiy ishlar kuchaytirilgan. Diniy ta'lim muassasalari faoliyati takomillashib, ulamolar va mutaxassislar tomonidan yoshlar bilan ochiq muloqotlar tashkil etilmoqda. Bu esa diniy bilimlarning ilmiy va mo'tadil asosda shakllanishiga yordam bermoqda. Yoshlarning diniy qadriyatlari, avvalo, oilada shakllanadi. Ota-onaning shaxsiy namunasi, milliy urf-odatlar, bayram va marosimlar yosh avlod ongida diniy va ma'naviy tushunchalarni mustahkamlaydi. Jamiyatda sog'lom ma'naviy muhit mavjud bo'lsa, yoshlar ham ezgulik va halollik yo'lini tanlaydi. Shuningdek, tengdoshlar muhiti ham katta ta'sirga ega. Yoshlar o'z do'stlari va atrof-muhitidan ilhom oladi. Shu bois ijtimoiy muhit sog'lom va ma'naviy boy bo'lishi muhimdir.

Bu jarayon bir tomondan katta imkoniyatlar yaratmoqda: internet va axborot texnologiyalari orqali yoshlar diniy bilimlarni kengroq va tezroq o'zlashtirish, turli madaniyat va e'tiqod vakillari bilan muloqot qilish imkoniga ega bo'lmoqda. Masalan, Islom, Xristianlik va Buddizm kabi jahon dinlarining insonparvarlik, bag'rikenglik va ezgulik g'oyalari yoshlar ongiga keng kirib bormoqda. Bu esa ularning dunyoqarashi kengayishiga, boshqa e'tiqod vakillariga hurmat bilan munosabatda bo'lishiga xizmat qilmoqda.

Biroq globallashuv sharoitida diniy qadriyatlarning rivojlanishi o'z-o'zidan ijobiy natija bermaydi. Axborot makonining ochiqligi sababli noto'g'ri talqinlar, radikal g'oyalar va yuzaki diniy qarashlar ham tez tarqalmoqda. Ayniqsa, hali mustahkam hayotiy tajribaga ega bo'lmagan yoshlar bunday oqimlarga tezroq berilishi mumkin. Shu bois diniy qadriyatlarni rivojlantirish jarayoni nazoratli, ilmiy asoslangan va ma'rifiy yo'nalishda olib borilishi zarur. Yoshlar ongida sog'lom diniy dunyoqarashni shakllantirishda uch muhim omil hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi: oila, ta'lim va jamiyat. Oiladagi tarbiya, ota-onaning shaxsiy namunasi, milliy va diniy an'analarga hurmat yoshlarning ma'naviy poydevorini yaratadi. Ta'lim tizimi esa bu poydevorni mustahkamlab, diniy savodxonlikni ilmiy va mantiqiy asosda shakllantiradi. Jamiyatdagi sog'lom ma'naviy muhit esa yoshlarni ezgulik, halollik va mas'uliyat sari yo'naltiradi. O'zbekiston misolida ko'rish mumkinki, yoshlar siyosatida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni kuchaytirish, dinlararo bag'rikenglikni mustahkamlash va milliy qadriyatlarni asrab-avaylash ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Bu yondashuv yoshlarni radikalizm va ma'naviy bo'shliqdan himoya qilishga xizmat qiladi.

Globalashuv sharoitida muammolar

Yoshlar o'rtasida diniy qadriyatlarning rivojlanishida quyidagi muammolar kuzatiladi:

1. Ma'naviy bo'shliq va individualizmning kuchayishi.
2. Ommaviy madaniyatning haddan tashqari ta'siri.
3. Diniy savodsizlik tufayli noto'g'ri talqinlarga berilish.
4. Radikal oqimlar ta'siriga tushish xavfi.

Bu muammolarni bartaraf etish uchun tizimli ma'naviy-ma'rifiy ishlar olib borilishi zarur.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, globallashuv va raqamli texnologiyalar asrida yoshlar o'rtasida diniy qadriyatlarning rivojlanishi murakkab, ko'p qirrali va uzluksiz jarayondir. Umuman olganda, hozirgi zamonda yoshlar o'rtasida diniy qadriyatlarning rivojlanishi jamiyat barqarorligi va taraqqiyoti bilan chambarchas bog'liqdir. Agar diniy qadriyatlar ilm, ma'rifat va bag'rikenglik bilan uyg'unlashsa, ular yoshlarni komil inson, vatanparvar va mas'uliyatli fuqaro etib tarbiyalaydi. Aks holda, yuzaki yoki noto'g'ri talqin qilingan diniy qarashlar ijtimoiy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

Shunday ekan, globallashuv davrida asosiy vazifa — diniy qadriyatlarni zamonaviy tafakkur, ilmiy yondashuv va milliy an'analar bilan uyg'un holda rivojlantirishdir. Faqat shundagina yosh avlod ma'naviy yetuk, mustaqil fikrlaydigan va jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo'sha oladigan shaxs sifatida shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Tolipov.A Islom va aqidaparast oqimlar. To'ldirilgan nashr. Mas'ul muharrir Shayx Abdulaziz Mansur. - Toshkent: Sharq, 2014. - 536 b.
2. Aminov H., Primov S. Hanafiy fihi tarixi, manbalari va istilohlari.- Toshkent: TIU nashriyot-matbaa birlashmasi, 2011. - 160 b.
3. Muhammad Anvar Badaxshoniy. Aqidatut-tahoviya sharhining talxisi. - Toshkent, 2015. - 448 b.
4. Ochildiyev O., Rahimjonov D., Muhammadov N. va boshqalar. Dinshunoslik asoslari (o'quv qollanma). - Toshkent: TIU nashriyot-matbaa birlashmasi, 2013. - 320 b.
5. Giddens Anthony. Globallashuv: ijtimoiy, madaniy va siyosiy jarayonlar. – London, 1999.Globallashuvning jamiyat va qadriyatlarga ta'siri haqida.
6. Islom madaniyati va globallashuv / maqolalar to'plami. – Toshkent: O'zbekiston Islom akademiyasi, 2019-yil 128 b
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ma'naviy-ma'rifiy sohadagi nutq va asarlari to'plami.
8. Din va jamiyat ilmiy jurnali maqolalari (2015–2023)yillar.129 b.